

EDITORIAL

Třetí číslo čtvrtletníku Ústecko – živý region je věnováno neziskovým organizacím. Jednotlivé příspěvky jsou poskládány tak, aby představily neziskové organizace v Ústeckém kraji z různých pohledů. Máte možnost detailně se podívat na chod dvou výrazných nevládek v kraji z pohledu žen, které stojí v jejich čele. Představí se Vám střešní nezisková organizace „ANOUK“, o vztahu a spolupráci s občanským sektorem jsme si v Litoměřicích také povídali s Danou Svobodovou, která je druhou v řadě

představovaných koordinátorů projektu Ústecko – živý region v našich partnerských městech. O novinkách se dočtete v rubrice „Aktuálně z projektu“, nakonec si nenechte ujít zajímavý rozbor stavu životního prostředí na Ústecku, které je v mnoha ohledech ještě stále špatné. Oblastí životního prostředí končíme naší trilogii o udržitelném rozvoji v Ústeckém kraji.

Neziskové organizace jsou velmi důležitým aktérem veřejného života nejen městského. Orientují se často na aktivity, které nejsou a některé ani nemohou být doménou samosprávy a státní správy měst a obcí. Některé z nich se aktivně zapojují do veřejného dění města, organizují vnočasové aktivity pro mládež, pomáhají handicapovaným občanům či pečují o přírodu. Jiné neziskové organizace fungují jako tzv. „hlídací psi“, kontrolují činnosti představitelů měst či podniků a upozorňují na to veřejnost a státní kontrolní orgány. Lze rozlišit neziskovky s lokálním záběrem (zaměřují se na konkrétní věci v omezeném prostředí), ale existuje celá řada organizací, které mají regionální, národní i nadnárodní záběr. Tomu odpovídá i řízení těchto organizací. Některé fungují s minimem finančních prostředků a pracují s dobrovolníky, v jiných pracují špičkoví odborníci a neziskovka je velmi organizovaná.

Role neziskových organizací v projektu Ústecko – živý region při zavádění principů místní Agendy 21 v partnerských městech je klíčová a představuje tak částečně záruku naplnění cílů projektu a rozjezd procesů zapojení veřejnosti do strategického plánování. Neziskové organizace, respektive jejich zástupci, jsou členy místních akčních týmů (MAT), které ve městech pracují na problémových tématech vybraných občany a dávají si za cíl danou problematiku řešit. Kupříkladu v Bílině se do projektu zapojuje hned několik organizací. Pro vítězné téma soužití s Romy, které vybrali sami občané Bíliny, je potřebné využít zkušenosti organizací, které dlouhodobě spolupracují s Romy.

Josef Novák
vedoucí projektu Ústecko – živý region
Ústav pro ekopolitiku, o.p.s.

AKTUÁLNĚ Z PROJEKTU

Seminář „Využití GIS pro hodnocení udržitelnosti měst“

Geografický informační systém (GIS) a jeho využití pro činnost státní správy a pro práci s indikátory udržitelného rozvoje představil seminář, který se konal v květnu v budově Krajského úřadu Ústeckého kraje.

GIS je počítačový systém navržený pro práci s geografickými daty, která se vztahují k určitému místu. Systém umožňuje jednoduše řečeno data sbírat, třídit, upravovat a zobrazovat je pomocí různých typů map či leteckých snímků.

Nové poznatky si ze semináře odneslo 26 pracovníků měst Ústeckého kraje, pracujících nejčastěji v oblastech rozvoje, výstavby, územního plánování, životního prostředí a informatiky. Účastníci mezi sebou diskutovali i o nutnosti patřičného technického zázemí pro tvorbu a správu GIS a potřebě podpory od krajské samosprávy pro účinné zavádění GIS zejména v menších městech.

Více informací o semináři a sborník s příspěvky ve formátu pdf naleznete na webových stránkách Ústavu pro ekopolitiku v sekci projekty/semináře.

Rekvalifikační kurz „Projektový manažer“

Deset úspěšných absolventů rekvalifikačního kurzu „FUNDRAISER“ z Ústeckého kraje získalo v červnu osvědčení pro činnost „Projektový manažer“. Gratulujeme!

Pro čtyři místní koordinátory projektu Ústecko – živý region a šest dalších úspěšných úředníků měst Ústeckého kraje to znamená lepší šance v získávání podpory pro nové projekty, což je aktuální zejména v souvislosti s očekávaným otevřením výzev v rámci programovacího období 2007 – 2013 pro strukturální fondy Evropské unie. „Návštěva kurzu je přínosem pro každého, kdo chce úspěšně obstát v konkurenci žádostí o finanční prostředky z fondů EU“, hodnotí absolventka kurzu Dana Svobodová z Městského úřadu v Litoměřicích.

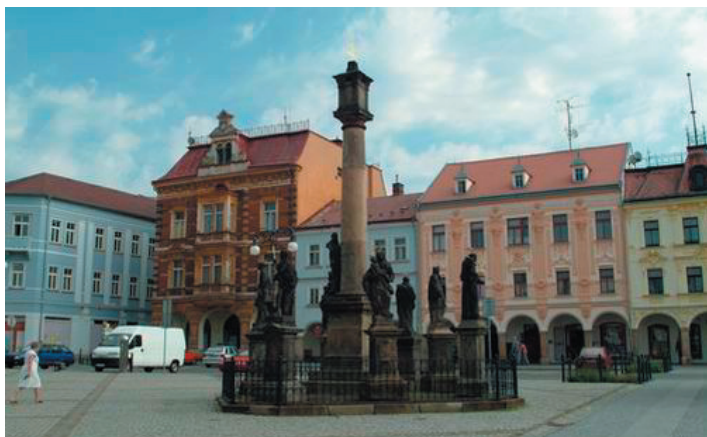
Rekvalifikační kurz, který má akreditaci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, bude opakován na podzim 2007 v Plzeňském kraji. Bližší informace o náplni naleznete na webových stránkách Ústavu pro ekopolitiku, o.p.s., případně kontaktujte garantku kurzu Mgr. Martinu Příbylovou: martina.pribylova@ekopolitika.cz.

Rumburk – páté partnerské město projektu

Počátkem května 2007 se do projektu „Ústecko – živý region“ zapojilo další město: **Rumburk**. Od srpna 2007 působí ve městě místní koordinátorka slečna Simona Chmelařová.

Naší snahou je, aby Rumburk co nejdříve „dohnal“ ostatní partnerská města projektu. Od 10. - 21. září proběhne v Rumburku akce pro veřejnost „Téma 2007“. Občané budou hledat své „místní“ téma, které považují za nejdůležitější a které by chtěli spolu politiky začít řešit.

Město Rumburk je přirozeným centrem nejsevernějšího výběžku české země v malebném prostředí Českého Švýcarska, kde žije 11 129 obyvatel. Je městem s pověřeným obecním úřadem a městem s rozšířenou působností. Okolní členitá krajina má převažující ráz pahorkatiny se zachovalou přírodou a smíšenými lesními porosty. Její charakteristiku dotvářejí osamocené vulkanické vrchy. Průměrná nadmořská výška se pohybuje mezi 300 - 400 m.

Vytváření „MAT – Místních akčních týmů“ v partnerských městech projektu

V partnerských městech projektu - Bílině, Krásné Lípě, Litoměřicích a Roudnici nad Labem začínají v srpnu a v září 2007 postupně vznikat tzv. **místní akční týmy** neboli MAT. K čemu slouží?

Zástupci města, neziskových organizací, vzdělávacích institucí, místních podnikatelů a dalších občanů sdružených v „MATkách“ začnou pracovat na tématech označených v anketách občany jako pro město nejdůležitější. Vedoucími MAT se stanou naši kolegové – koordinátoři z měst.

Protože ve většině měst zvítězila témata romské problematiky, bezpečnosti ve městech a dopravní situace, budeme se snažit do MAT skupin vtáhnout:

- experty na romskou problematiku
- neziskové organizace, které se věnují romské problematice
- zástupce represivních složek zejména městské (témata vztahující se k vandalismu a bezpečnosti ve městě) a dopravní policie (dopravní témata)
- pracovníky sociálních odborů
- a zejména zástupce Romů.

Příprava sledování indikátorů udržitelného rozvoje v partnerských městech

Jedním z cílů projektu Ústecko – živý je i měření tzv. **indikátorů (ukazatelů) udržitelného rozvoje** v partnerských městech. Na konci léta 2007 místní koordinátoři spolu s představiteli měst vybírají z následující sady evropských indikátorů udržitelného rozvoje, které považují za stěžejní ukazatele rozvoje jejich města:

- Spokojenost s místním společenstvím
- Cesty dětí do školy a zpět
- Místní příspěvek ke globálním klimatickým změnám
- Nezaměstnanost
- Mobilita a místní přeprava cestujících
- Zatížení prostředí hlukem
- Dostupnost veřejných prostranství a služeb
- Udržitelné využívání území
- Kvalita místního ovzduší
- Ekologická stopa

V Bílině již započali se sběrem dat pro monitoring prvních dvou indikátorů: „Spokojenost s místním společenstvím“ a „Cesty dětí do školy a zpět“. V Krásné Lípě bylo v červnu provedeno dotazníkové šetření zaměřené na indikátor „Cesty dětí do školy a zpět“. Litoměřicích připravují monitoring indikátorů: „Ekologická stopa“, „Mobilita a místní přeprava cestujících“ a „Cesty dětí do školy a zpět“. V Roudnici nad Labem, která se do projektu zapojila později, se teprve rozvíjí diskuse o tom, co a jakým způsobem pokračovat. Více informací o monitoringu udržitelného rozvoje naleznete na www.timur.cz.

Sledování ekologické stopy základních škol v Ústeckém kraji

Ekologická stopa je „jednotka“, která udává, jak velkou plochu produktivní půdy potřebujeme k zajištění našich životních nároků. Obsahuje v sobě vše od potravin, energií, dopravy až po konečný vyprodukovaný odpad a umožňuje nám tak srovnávat jednotlivé lidské činnosti z hlediska jejich dopadů na přírodu. Udává se v metrech čtverečných plochy na osobu.

Pět základních ústeckých škol bude měřit svoji **ekologickou stopu**. Výpočet ekologické stopy základních škol se opírá o metodiku vytvořenou a používanou v Austrálii, výpočet je však přizpůsoben českým podmínkám.

V květnu byl definitivně stanoven datový rámec pro ekologickou stopu a v podstatě také finalizován příslušný algoritmus. Všechna vstupní data i současný výpočet jsou transparentní, pochopitelné, obhajitelné a reflektují domácí podmínky.

Poměrně náročné bylo získat a správným způsobem zpracovat dílčí data (energie, odpady, stravování). Nyní jsou s vybranými školami dohadovány konkrétní schůzky o provedení měření ekologické stopy. Výsledky pilotního měření podle navržené metodiky se stanou hlavním podkladem pro souběžný vývoj technického on-line nástroje pro výpočet ekologické stopy škol v ČR.

Souběžně probíhá příprava doprovodných textů pro on-line aplikaci s interaktivním rozhraním a texty pro metodickou příručku. Pro více informací kontaktujte RNDr. Viktora Třebického, PhD. na emailové adrese: viktor.trebicky@timur.cz.

Tento projekt je spolufinancován ze zdrojů
Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky

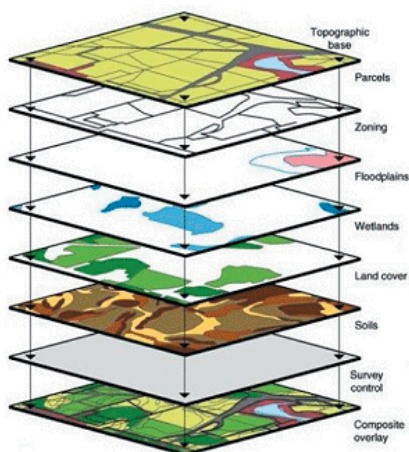

Připravujeme publikaci o GIS

Součástí projektu je také zprostředkování **využívání geografických informačních systémů (GIS) a přenos nejrůznějších příkladů dobré praxe** z ČR i zahraničí. Příklady dobré praxe budou zaměřeny především na využití GIS v procesu plánování a hodnocení udržitelného rozvoje.

Naším cílem je:

- přenést zkušenosti s prací s geografickými informačními systémy v městském prostředí do vybraných měst Ústeckého kraje;
- a podpořit takto používání systémů GIS v plánování rozvoje měst Ústeckého kraje.

Proto v současné době připravujeme publikaci skládající se z konkrétních postupů a obecných návodů aplikace metod GIS v městském prostředí. Publikace bude obsahovat jednotlivé návody seskupené podle hlavních oblastí udržitelného rozvoje v městském prostředí České republiky a bude doplněna o zajímavé příklady ze zahraničí.

Pro více informací kontaktujte Mgr. Lukáše Kloudu na elektronické adrese: gis@ekopolitika.cz

Leona Kupčiková, Barbora Šafářová
Ústav pro ekopolitiku, o.p.s.

ANOUK SE PŘEDSTAVUJE

Zastřešující organizace pro nevládky v Ústeckém kraji

Asociace neziskových organizací Ústeckého kraje je občanským sdružením, které hájí zájmy neziskového sektoru, sdružuje a koordinuje aktivity nevládních neziskových organizací v Ústeckém kraji. Velkou část činnosti asociace zahrnuje podpora komunikace a spolupráce neziskovek v kraji a zajišťování informační, poradenské a servisní činnosti.

ANOUK začal fungovat v roce 2001. Vznikl díky iniciativě zástupců několika organizací Ústeckého kraje, kterým vadilo, že na úrovni kraje neexistuje žádná koordinační ani stmelující platforma pro neziskový sektor. Na společném setkání v Litoměřicích dospěli k rozhodnutí založit občanské sdružení. Jako předseda rady byl zvolen Dr. Jan Eichler, který stojí v čele organizace dodnes.

V současné době se ANOUK soustředí hlavně na vzdělávání pracovníků nevládních organizací, například skrze projekt: Lektorů pro neziskové organizace. „Projekt zvyšuje kvalifikaci pracovníků nevládních organizací a tím i jejich možnost uplatnit se na trhu. Aktivity projektu zahrnují vytipování vhodných osob, vytvoření lektorských týmů pro jednotlivé oblasti vzdělávání, jejich odborné proškolení a vytvoření vzdělávacích sylabů a osnov pro jednotlivé oblasti“, říká Kateřina Pechová z ANOUKu. „Jedná se o oblast prezentace a publicity, zakládání a vedení neziskovek, podvojného účetnictví a přípravy projektů financovaných ze strukturálních fondů EU“, dodává Pechová.

PŘEDSTAVUJEME VÁM KOORDINÁTORŮ PROJEKTU

Stejně jako v minulém čísle i dnes Vám představujeme jednoho koordinátora projektu „Ústecko - živý region“. Tentokrát se jedná o pracovníci Městského úřadu Litoměřice **Ing. Danu Svobodovou**.

1) Profesní CV

Vystudovala jsem ekologii a ochranu prostředí na Fakultě životního prostředí v Ústí nad Labem. V roce 2004 jsem nastoupila na Městský úřad v Litoměřicích, nejprve na odbor životního prostředí jako referent vodoprávního úřadu, poté na pozici koordinátora projektu Litoměřice - Zdravé město a místní Agendy 21 na odboru územního rozvoje. Práci s veřejností a neziskovými organizacemi, strategickému plánování v souladu s principy udržitelného

rozvoje a získávání dotačních prostředků z nejrůznějších dotačních programů se věnuji dodnes. Za období mého působení v této oblasti jsem měla možnost absolvovat několik kurzů zaměřených na fundraising, strategické plánování a řízení, komunikační dovednosti a techniky komunikace s veřejností, medializaci, lektorské a prezentační dovednosti, metody sociologického výzkumu atd.

2) Pocházíte z Litoměřic? Jaký máte vztah k městu a čeho i na něm vážíte?

Pocházím z Brozán nad Ohří - Vesnice roku 2006 Ústeckého kraje - obce situované asi 10 km jižně od Litoměřic. Litoměřice jsou správním a kulturně-společenským centrem regionu, centrem školství a zdravotnictví, místem s pozoruhodnou historií a množstvím kulturních památek. Díky nemalým investicím se městu daří vylepšovat celkový vzhled, který ocení nejen turisté přijíždějící do města, ale především jeho obyvatelé. Postupně se regenerují sídliště, rekonstruuji hřiště u městských i základních škol, opravují komunikace atd. Z velkých investičních akcí, jejichž realizace bude probíhat v blízké době, stojí za zmínku výstavba domova důchodců, rekonstrukce zimního stadionu nebo projekt rekonstrukce a využití objektu gotického hradu. Co hodnotím velice kladně, je pozitivní a osvětlující přístup města k využívání obnovitelných zdrojů energie.

3) Pracovala/angažovala jste se někdy v NNO?

V žádné neziskové organizaci jsem dosud nepůsobila. Pokud bych si ale měla nějakou konkrétní organizaci zvolit, byla by to určitě organizace působící v oblasti životního prostředí, což souvisí s mým vzděláním nebo bych ráda přispěla ke zdraví dětí a prevenci dětských úrazů.

4) S jakými NNO a v jakých oblastech město spolupracuje?

Město již několik let spolupracuje s organizacemi působícími především v oblasti zdravotní, sociální a životní prostředí. Velice dobrá je také spolupráce s volnočasovými organizacemi pro děti a mládež. Společně připravujeme osvětové akce pro veřejnost - Den Země, Národní dny bez úrazů, Den bez tabáku, Evropský týden mobility a Evropský den bez aut nebo Dny zdraví. Prostřednictvím kampaně 30 dní pro neziskový sektor město již tradičně upozorňuje veřejnost na význam a nezastupitelnou roli nevládních neziskových organizací ve společnosti.

5) V čem vidíte pro město přínos?

Neziskové organizace pomáhají městu poskytovat občanům služby, které samo město není schopno svým obyvatelům zajistit. Konkrétním příkladem mohou být např. služby sociální. Důležité jsou pro město také zájem a podněty neziskových organizací při plánování rozvoje města. Nevládní neziskové organizace jsou pro město partnerem, který umí velice dobře aktivizovat veřejnost a učit se od neziskovek můžeme také na poli fundraisingu.

Tento projekt je spolufinancován ze zdrojů
Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky

Příběhy dvou žen, které hýbou neziskovým sektorem v Ústeckém kraji.

Lenka Černá, Dobrovolnické centrum

Lenka Černá (1973) založila a vede občanské sdružení Dobrovolnické centrum v Ústeckém kraji, které hledá a sdružuje lidi se zájmem konat něco dobrého a užitečného ve prospěch těch, kteří to potřebují. O neziskových organizacích si Lenka Černá myslí, že na sobě musejí trvale pracovat, učit se vidět souvislosti a mít znalosti v zákonech, aby byli dobrými partnery veřejné správě. Příležitosti, které vidí pro asociace jako je ANOUK, je zaměřovat se na zapomenuté okrajové regiony a města v krajích. Je patronkou Ústeckého kraje a říká, že je načase vrátit kraji zpět dříve vydolovanou energii.

Rozhovor jsme vedly o Dobrovolnickém centru. Spíše než o lidech, kteří potřebují pomoc dobrovolníků, jsme mluvily o těch, kteří se rozhodli stát se dobrovolníky a sami pomáhat.

„Musíte být přesvědčeni, že se touto cestou chcete vydat a pak to nevnímáte jako ztrátu, ale vnímáte zisky, pro které jste si přišla. Protože stejně lidi přicházejí pro zisk pro sebe. Chtějí mít pocit užitečnosti, chtějí se něco naučit, něco poznat, chtějí mít ve svém portfoliu zrovna tuto zkušenost. Dobrovolnictví nemá být jenom o dávání, ale o vyvážení získání a dávání něčeho.“

*Kolik lidí prošlo Dobrovolnickým centrem?
V databázi máme 797 dobrovolníků, brzo založíme osmistou kartu. Asi dvě stě padesát je aktivních.*

Jak funguje vaše organizace?

Centrum vzniklo v roce 1999, a začínali jsme tím, že jsme ještě pod jinou organizací zjistili, že potenciál dobrovolníků ve městě Ústí nad Labem je. A zároveň, že je poptávka po pomoci v domovech důchodců, ústavech pro mentálně postižené, v práci s dětmi a mládeží, problémových rodinách. Naši první cílovou skupinou jsou ovšem dobrovolníci samotní, které získáváme, pečujeme o ně a využíváme jejich potenciálu pro ty, kteří to potřebují. Po deseti letech praxe tvrdím, že každý člověk má ve svém životě období, kdy je otevřený pomáhat a dělat něco jiného. Když k nám takový člověk přijde, měli bychom umět vyhledat poptávku na druhé straně. Myslím si, že dobrovolnictví není o tom, že někdo je nebo není dobrovolník, ale že v nějaké své životní fázi je ochoten věnovat svůj čas, energii, nápady, zkušenosti, dovednosti ve prospěch někoho, kdo to potřebuje. Až už je to obec, jiná nevládní organizace nebo konkrétní rodina.

Na jaké oblasti se zaměřujete?

Začínali jsme hlavně na sociální programy a takto jsme převážně vnímání. Tento pohled změnily zatím hlavně dvě akce – povodně 2006 a třetí letní hry olympiády dětí a mládeže. Naši dobrovolníci byli při povodních zapojeni do odklizení bahna na střekovském nábrežích. Pytlovali, střídali policisty a veřejně prospěšné pracovníky v různých etapách. Když už nebyly zasažené byty, uklízeli Střekov,

kde byl nepořádek v suterénech, předzahrádkách. Myslím, že to mělo velký psychologický efekt pro lidi, kteří se vraceli domů po několika dnech bydlení na ubytovnách a po příbuzných, a někdo jim pomáhal z nejhoršího.

Druhá akce byly 3. letní hry olympiády dětí a mládeže.

Zkouška ohněm, největší sportovní událost v Ústeckém kraji, na kterou se sjelo kolem 4200 dětí soutěžících. Naši dobrovolníci pomáhali přijíždějícím výpravám zorientovat se ve městě, zajistit servis na školách, kde byli ubytováni, být po ruce a zajistit servis. Hlavně první dny jsme se hodně naučili. Naši dobrovolníci po prvním dni říkali: já už se tam nevrátím. Protože oni nebyli organizátoři, ale tím, že byli viditelní, se na ně všichni obraceli. A lidé okolo her vnímali, že dobrovolnictví může být užitečné v různých rovinách a oblastech.

Jak si vybíráte, do čeho jdete?

Nepošlu lidi na komerční aktivitu, na které vydělá někdo jiný. To bych nedokázala obhájit ani vůči týmu. Já mám tým lidí, kteří věří, že to co děláme je smysluplné a užitečné. Bavíme se společně o tom, jak a co udělat. Snažíme se spíše vyhodnocovat, jestli má cenu pokračovat v tom kterém programu, jestli to není stereotyp, ve kterém my zaostáváme a jestli skutečně poptávka je. Já jako ředitelka doporučuji, koho oslovit a kde sehnat peníze, co dělat a nedělat a kde jít do rizika, pokud to přináší jiný efekt.

Dobrovolník tedy nedostane nikdy žádnou finanční odměnu?

Nedostane, finanční benefit je nulový. Ale snažíme se z nich vytvořit příjemnou partu, která se ráda vidí, dát jim kvalitní školení na oblast, na kterou se specializují, ať už je to pomoc problémovým dětem, nebo zvládání stresu při olympiádě. Například dostanou od psycholožky proškolení s praktickým nácvikem co dělat, až se na ně budou sápat. Snažíme se o dobrovolníky pečovat, aby cítili, že jsou pro nás cenným pokladem, který pak někomu pomáhá. A pak máme takzvané supervize, kdy se jednou za čas setkájí s odborníkem, který s nimi konzultuje, co dělají, a jestli jim to vyhovuje. Protože možná že od doby, kdy se k nám dostali, zjistili, že by jim vyhovovalo dělat něco jiného. Snažíme se o maximální péči o jednotlivce i o skupinu.

Kdo jsou vaši dobrovolníci?

Ze sedmdesáti procent ženy, ze třiceti muži. Osmdesát procent jsou studenti vysokých škol, asi deset procent středoškoláci a zbytek pracující a senioři. Třeba v Americe je trend úplně opačný, tam je nejvíce dobrovolníků středního věku. Ale tady to zřejmě ještě pořád ovlivňuje porevoluční atmosféra a finanční možnosti. Myslím, že je důležité pracovat s tím, kdo co nabízí.

Konkrétně - přijdu k Vám do kanceláře s tím, že se chci stát dobrovolnicí. Co bude následovat?

Vy přijdete s nějakou představou, my zase máme nějaké možnosti. Já učím kolegy nejdříve vyslechnout a teprve pak cpát naše nápady a cesty. Můžete mít úžasné nápady, ale my Vám nebudeme mít co nabídnout. Pak řekneme: ozvěte se nám za rok. Učím kolegy člověka vyslechnout a umožnit mu najít své vlastní místo. Protože Vy musíte mít pocit takového toho cvak - to je ono, tady se já budu zadarmo angažovat! Protože jakmile toto necítíte, přináší Vám práce problémy a starosti časové, někdy i finanční - protože třeba někam musíte dojet, což Vám neproplatíme. Musíte být přesvědčeni, že se touto cestou chcete vydat a pak to nevnímáte jako ztrátu, ale vnímáte zisky, pro které jste si přišla. Protože stejně lidi přicházejí pro zisk pro sebe. Chtějí mít pocit užitečnosti, chtějí se něco naučit, něco poznat, chtějí mít ve svém portfoliu zrovna tuto zkušenost. Dobrovolnictví nemá být jenom o dávání, ale o vyvážení získání a dávání něčeho. Já to dělám deset let a stále nacházím další hodnoty, které to přináší.

Pokud mě přijímáím pohovorem nezvikláte, stávám se tedy spolupracovníkem centra.

Já přichozím vždycky říkám: prohlédněte si naši výroční zprávu, web a řekněte si, jestli se k tomu chcete na čas připojit. Jestli Vás to, co mezi řádky čtete, oslovuje a chcete s námi na tomhle

parníku chvíli plout. Teprve poté vyplňujete registrační kartu dobrovolníka s osobními a kontaktními údaji. Sem vypisujete, zda chce pomáhat narázově, po dobu pár měsíců, nebo zda hledáte dlouhodobou spolupráci. Teď už se bavíme o Vašich možnostech. Když člověk řekne přímo, že se mu líbí náš program 5P, bere si ho na starost koordinátorka programu. Ale jsou lidi, kteří vyplní registrační kartu, jsou v naší databázi a my víme, že chtějí do nemocnice nebo dětského domova. Pak máme ještě mailing list s asi šesti sty emailovými adresy, které získáváme například na přednáškách na vysokých školách. Řekneme studentům: tady je listina, když dáte svůj email budete dostávat informace o aktuálních věcech a pozvánky. Budeme-li hledat nějakého konkrétního dobrovolníka, dozvíte se to. Je to dobrý zdroj lidí pro různé činnosti.

Jaké hodnoty přináší dobrovolnictví veřejné správě a lidem?

Liberecký kraj organizuje MS v lyžování, kde chce mít 1600 dobrovolníků. Při takových akcích není podstatný jen ekonomický efekt. Jde o zapojení veřejnosti, která akci daleko líp přijme za vlastní. Do her dětí a mládeže jsme zapojili 69 dobrovolníků, ale vědí o tom všichni jejich kamarádi a rodiny. Tím jsme oslovili strašně širokou skupinu lidí, kteří říkají „to jsou naše hry“. A to vede k radostnému životu v Ústí nad Labem, které je v něčem komplikované. Příležitost je to pro mladé lidi po škole, kteří nemají žádnou praxi a mohou ji tady získat. A mohou zaměstnavatelé říct: já chodím půl roku pomáhat, pohybují se v týmu, něco jsme se naučil, mám zájem pracovat a nejsem lempl, který se fláká na úřadu práce, protože práce momentálně není. To je hezký dopad.

Rozhovor vedla a zaznamenala Barbora Šafářová, Ústav pro ekopolitiku

Božena Plicková - o.s. Šance Lovosice

Božena Plicková vede občanské sdružení Šance v Lovosicích, které pomáhá seniorům a zdravotně postiženým k tomu, aby se jim lépe žilo a aby uměli snáze zvládat běžné každodenní obtíže. Pomáhá například seniorům se špatnou dopravní obsluhou na vesnicích v Ústeckém kraji. Tím, že lidé z Šance podporují a zapojují nemocné a seniory do společnosti, pomáhají jim psychicky, což může někdy vést i ke zlepšení jejich zdravotního stavu. O svých klientech paní Plicková říká: „tito lidé žijí v trochu jiném světě, než je ten běžný“.

Po revoluci měla paní Plicková vizi otevřít se svou starší sestrou chráněnou dílnu zaměřenou na lidové tradice. Osobní zkušenost s nemocí svojí a svých blízkých ji nakonec přivedla v roce 2000 k otevření vlastního sdružení, kterým, jak říká, nyní naplňuje život v tom pravém smyslu.

Rozhovor jsme vedly s Boženu Plickovou a její mladou kolegyní Lucií Pracnovou, která se k Šanci naplno vrací po mateřské dovolené.

Komu jste v poslední době pomohli?

Paní Irenc, která nebyla sice těžce postižená, ale měla silnou artrózu, a byla čerstvě ovdovělá

a bez dětí. A pokud si pamatuji, brala antidepresiva. Doporučila nám jí její známá. Začala docházet do klubu pozitivního myšlení, seznámila se s Československou husitskou církví v Libochovicích a dnes je naší dobrovolnicí, účetní a čestnou členkou. Skoro ke každému našemu klientovi se něco váže. Třeba pan Čermák,

tomu je zhruba padesát. Prošel si řadou zdravotních potíží, které ho dovedly až k tomu, že skončil téměř bez finančních prostředků. Pomohli jsme mu vyřídit si příjmy, se kterými nyní sám hospodaří, a získat místnost k bydlení, kterou mu nakonec poskytl pracovnický úřad. Tomu mi říkáme poradenská činnost.

Na jaké klienty se zaměřujete?

Původně to byli hlavně lidé se zdravotním postižením, civilizačními chorobami, onkologičtí pacienti nebo lidé s roztroušenou sklerózou. Potom jsme se začali více zaměřovat na seniory, což je spojeno s pečovatelskou službou terénní. Poměr seniorů a zdravotně postižených je asi padesát na padesát procent. Děti tvoří malou část.

Kde hledáte vaše klienty a jak konkrétně s nimi pracujete?

V praxi to funguje tak, že jsme trvale v kontaktu s několika organizacemi, například Unie Roska Ústí nad Labem, Církev Československá husitská v Libochovicích, Farní charita Lovosice a další. Jejich klienty přebíráme a zajišťujeme pečovatelskou a odlehčovací službu, poradenství, rekondiční pobyty, ergoterapii...

Ergoterapii?

To je léčba prací. Organizujeme tvůrčí dílny, kde tvoříme různé praktické předměty ale i předměty pro potěšení – ozdoby, perníky, svíčky, výrobky z hlíny, šustí, slámy nebo látky, adventní nebo velikonoční předměty. Ctíme tradice, protože ty jsou našim klientům blízké. A potom organizujeme výstavy, kde nejen ukazujeme to, co vytváříme, ale i prodáváme. Například v Uštěku, Litoměřicích, Libochovicích, letos v Ústí.

Staráte se pravidelně také o lidi žijící ve špatně dostupných malých vesnicích?

Vesnice okolo Lovosic jsou dostupné velmi špatně. Loni jsme zaměstnávali 7 pečovatelek, letos jsou to tři - museli snížit stavy pečovatele kvůli penězům. Ty zajišťují vše co je potřeba – pro někoho úklid, pro jiného doprovod k lékaři a jinému pomohou vliďným slovem.

Rozhovor vedla a zaznamenala Barbora Šafářová, Ústav pro ekopolitiku

Základní charakteristika – životní prostředí

Ekosystémy, příroda a krajina v Ústeckém kraji patří k nejvíce ovlivněným průmyslovou výrobou v rámci celé České republiky. I po transformaci ekonomiky státu zůstávají nosnými odvětvími hospodářství kraje energetika, těžba uhlí, strojírenství, chemický průmysl (rafinérie, výroba hnojiv, sklářský průmysl, výroba buničiny a papíru, výroba organických a anorganických látek apod.) a sklářský průmysl, které mají výrazné negativní dopady na kvalitu životního prostředí jako celku i na jeho jednotlivé složky.

Kraj je charakteristický svou členitostí a různorodostí, které jsou dány přírodními podmínkami, s nimiž souvisí koncentrace obyvatelstva a

Tento projekt je spolufinancován ze zdrojů Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky

antropogenních aktivit v pánevní oblasti a podél vodních toků. V kraji lze vymezit čtyři výrazně se odlišující oblasti:

- **pánevní oblast** – vyznačuje se koncentrací průmyslu a vysokou hustotou obyvatelstva. Patří sem nižší polohy okresů Chomutov, Most, Teplice a Ústí nad Labem;
- **zemědělská oblast** – s vyšším počtem menších venkovských sídel a převážující zemědělskou výrobou. Tvoří ji především okresy Litoměřice a Louny;
- **oblast Krušných hor** – zahrnuje převážnou část vyšších poloh podél česko-německých hranic. Vyznačuje se velmi řídkým osídlením a omezenými hospodářskými aktivitami, což obojí úzce souvisí se špatnou dopravní dostupností;
- **oblast Děčínska** – jižní část je do značné míry svázaná s okresem Ústí nad Labem, severní část (oblast Českého Švýcarska a Šluknovska) je pro svou odlehlost a obtížnou dostupnost dosud nedoceneným územím s velkým potenciálem pro rekreační a turistické využití.

V Ústeckém kraji se nachází „nejmladší“ národní park České Švýcarsko zřízený v roce 2000, jehož rozloha činí 7 884 ha, chráněné krajinné oblasti (CHKO České Středohoří; CHKO Labské pískovce; část CHKO Kokořínsko a část CHKO Lužické hory) o celkové rozloze 132 442 ha. V regionu rovněž můžeme najít 140 maloplošných chráněných území, která zaujímají plochu 3 102 ha. Plocha všech zvláště chráněných území (ZCHÚ) tvoří 26,9 % z celkové rozlohy Ústeckého kraje a kromě velkého významu pro ochranu ekosystémů a biologické rozmanitosti i nezanedbatelného potenciálu pro rozvoj environmentálně šetrných forem turismu je klíčovým faktorem, který v krajině částečně kompenzuje negativní vlivy lidských aktivit. Tento poměrně vysoký podíl zvláště chráněných území řadí ústecký region na 3. místo v České republice, hned za Liberecký kraj (32,5 % ZCHÚ z celkové rozlohy) a Zlínský kraj (30,5 % ZCHÚ z celkové rozlohy).

Natura 2000 je soustava chráněných území vyhlášených podle jednotných principů ve všech státech Evropské unie. Má zajistit ochranu těch druhů planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a typů přírodních stanovišť (biotopů), které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné nebo svým výskytem omezené jen na určitou oblast (endemické). Proces utváření soustavy Natura 2000 je upraven požadavky dvou evropských směrnic (o ochraně přírodních stanovišť a volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a o ochraně volně žijících ptáků). Tyto právní předpisy v přílohách obsahují seznamy druhů planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a typů přírodních stanovišť pro zařazení do soustavy Natura 2000. Podle směrnice o ptácích jsou vyhlášovány ptačí oblasti – PO („Special Protection Areas – SPA“) a podle směrnice o stanovištích evropsky významné lokality – EVL („Sites of Community Importance – SCI“). Společně tvoří tyto dva typy lokalit soustavu Natura 2000. Na území Ústeckého kraje je 64 lokalit, které byly v rámci soustavy Natura 2000 zařazeny do národního seznamu evropsky významných lokalit. Pro optimalizaci sítě maloplošných zvláště chráněných území v ČR bylo v Ústeckém kraji navrženo celkem 79 biotopových lokalit, jejichž rozloha je 5 248,15 ha.

Mnohem horší je v regionu stav územních systémů ekologické stability (ÚSES), které jsou biologickou infrastrukturou zásadního významu. Tato účelně navržená soustava ekologicky stabilnějších částí krajiny by měla vytvářet základní podmínky pro dosažení trvalé ekologické rovnováhy kulturní krajiny, ve které plošně zcela převažují labilní ekosystémy. Zákon ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, definuje územní systém ekologické stability krajiny jako vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu.

Základními skladebnými prvky ÚSES jsou biocentra, biokoridory a interakční prvky. Biocentrum je biotop nebo soubor biotopů v krajině, který svým stavem a velikostí umožňuje trvalou

existenci přirozeného či pozměněného, avšak přírodě blízkého ekosystému. Biokoridor je území, které neumožňuje rozhodující části organismů trvalou dlouhodobou existenci, avšak umožňuje jejich migraci mezi biocentra a tím vytváří z oddělených biocenter síť. Interakční prvky (meze, dřevinné lomy cest a vodních toků, extenzivní sady, louky a pastviny, atd.) mají ekotonální charakter a zprostředkovávají pozitivní působení ekologicky stabilních krajinných prvků na okolní labilnější (agrární, urbánní) krajinu.

Lokální ÚSES na administrativních územích obcí a měst Ústeckého kraje nemají dostatečnou celkovou rozlohu a počet skladebných prvků, aby byly alespoň zčásti kompenzovány negativní vlivy antropických aktivit na krajinu a ekosystémy mimo zvláště chráněná území. Část biocenter a biokoridorů je naprosto nefunkční, není vytvořena kvalitní, životaschopná síť těchto stabilizačních prvků.

Na území Ústeckého kraje je v provozu 17 zvláště velkých stacionárních spalovacích zdrojů spadajících do zvláštního regulačního režimu na centrální úrovni k dosažení hodnot národních emisních stropů (Národní program snižování emisí z ELCP). Zóna Ústecký kraj je charakterizována jako zóna s vysokou koncentrací průmyslu jejíž hospodářský vývoj byl podmíněn bohatými zásobami nerostných surovin (hnědé uhlí, sklářské a slévárenské písků). Strukturou průmyslu je významně ovlivňována kvalita ovzduší kraje. Průmyslová činnost z minulosti měla a dosud má nepříznivý dopad na životní prostředí. Ačkoliv v posledním desetiletí došlo k výraznému zlepšení kvality životního prostředí, kraj je stále vnímán jako oblast s nejvíce poškozenými složkami životního prostředí, včetně ovzduší.

Nejvýznamnějšími stacionárními zdroji znečišťování ovzduší v Ústeckém kraji jsou:

- ČEZ, a. s. – Elektrárna Prunéřov 2;
- ČEZ, a. s. – Elektrárna Počerady;
- ČEZ, a. s. – Elektrárny Tušimice;
- Glaverbel Czech a. s. – závod Řetenice;
- ČEZ, a. s. – Elektrárna Ledvice;
- CHEMOPETROL, a. s. – Teplárna T 700;
- Glanzstoff Bohemia, a. s., Lovosice;
- United Energy, a. s. – teplárna Komořany;
- Mondi Packaging Paper Štětí, a. s., Štětí;
- Lafarge Cement a. s., cementárna Čížkovice;
- CHEMOPETROL, a. s. závod 02 AGRO;
- Dalkia, a. s. – Teplárna Ústí nad Labem;
- ČEZ, a. s. – Elektrárna Prunéřov 1;
- Česká rafinérská, a. s. – Rafinerie Litvínov.

Kvalitu ovzduší v Ústeckém kraji rovněž silně zhoršují z dlouhodobého hlediska neudržitelné narůstající výkony silniční dopravy. Mezi nejvýznamnější liniové zdroje znečišťování ovzduší na území Ústeckého kraje v roce 2005 patřily komunikace s průměrnou intenzitou dopravy vyšší než 10 000 vozidel za 24 hodin: Ústí nad Labem: silnice č. 30/62 – Praha-Děčín/4-0896; Teplice: silnice č. 8 – Činovec-Ústí nad Labem/4-0117; Ústí nad Labem: MK/silnice č. 613 U trati-Pražská/4-2732; Bílina: silnice č.13 – Most-Teplice/4-3177; Děčín: silnice č.13 – Teplice(Jílové)-Liberec/4-0905; Teplice: silnice č.13 – Masarykova ul.; silnice č.8 - Děčín/4-2714; Litoměřice: silnice č.15 – Mezibrani-Na valech/4-1001; Ústí nad Labem: silnice č.30 – Velká hradební-most E.Beneše/4-2193; D 8: hranice kraje SČ/ÚS-Roudnice nad Labem/4-8229; Chomutov: silnice č. 13 – Karlovy Vary -Most/4-0512.

Jakost povrchových vod je v kraji pravidelně sledována na 36 profilech řek Labe, Ohře, Bílina, Ploučnice, Mandava, Kamenice, Chomutovka, Liboc, Teplický potok, Blšanka, Křinice, Černá voda, Divoká Bystřice, Flájský potok, Mohelský potok, Moldavský potok, Polava, Rybný potok a Vilémovský potok. Z těchto profilů podle hodnocení obecných fyzikálních a chemických ukazatelů plných 53 % spadá do kategorie V – velmi silně znečištěná voda a 17 % do kategorie IV – silně znečištěná voda. Podle hodnocení

Tento projekt je spolufinancován ze zdrojů Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky

mikrobiologických a biologických ukazatelů je zařazeno do kategorie V 31 % a do kategorie IV 28 % profilů. Podstatně lepší je stav znečištění povrchových vod kovy a metaloidy i specifickými organickými látkami.

Podíl obyvatel kraje zásobovaných v roce 2005 pitnou vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu činil 95,8 %. Tento indikátor kvality života obyvatel řadí region na 5. místo v ČR. Ve stejném roce bylo v provozu celkem 176 čistíren odpadních vod (ČOV). Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu dosáhl 81,0 % (6. místo v ČR). V domech napojených na veřejnou kanalizaci zakončenou ČOV bydlelo 76,1 % obyvatel.

Mezi lety 2004 a 2005 se v důsledku urbanizačních aktivit snížila rozloha zemědělské půdy o 185 ha, z toho 70,8 % zemědělské půdy bylo odňato v řepařské výrobní oblasti kraje. Přírůstek lesní půdy činil jen 39 ha a rozloha vodních ploch se zvýšila o 29 ha. K úbytku orné půdy došlo ve prospěch zatravnění na výměře 402 ha. Úbytek evidovaných ploch chmelnic činil 233 ha. Na mnoha plochách zemědělské půdy chyběla základní údržba pravidelným kosením a docházelo k jejich postupnému zarůstání náletovými dřevinami. Úbytek půd pro těžební účely je s určitým zpožděním vyrovnáván převodem rekultivovaných ploch po těžbě. Podíl zemědělských půd ohrožených větrnou erozí činil 1,74 % a 34,73 % půd bylo ohroženo vodní erozí.

V Ústeckém kraji bylo 159 181 ha lesních pozemků, lesnatost tedy činila 29,8 % a byla o 3,8 procentních bodů nižší než je udávaná hodnota za celou ČR. Nejvyšší lesnatost vykazovalo Děčínsko (48,82 %), nejnižší pak Lounsko (15,26 %). Z celkové výměry tvořily 73,0 % lesy hospodářské, 20,2 % lesy zařazené do kategorie zvláštního určení a 6,8 % lesy ochranné. V porovnání s ostatními kraji zde byla největší rozloha lesů poškozených

imisemi. Plných 15,6 % jehličnatých a 19,2 % listnatých porostů bylo silně a velmi silně poškozených nebo odumírajících. Přetrvávajícím problémem je nevyhovující druhová skladba i věková a prostorová struktura lesních porostů.

Na území kraje se nachází velké množství starých ekologických zátěží. Jejich rychlé a efektivní odstraňování je základním předpokladem dalšího využití příslušných kontaminovaných území i objektů, které umožní radikálně omezit zábory zemědělských půd a pozemků určených k plnění funkcí lesa pro novou zástavbu. Zásadní překážkou je nedostatek disponibilních finančních prostředků ve veřejných rozpočtech i na straně současných vlastníků lokalit.

Faktory negativně ovlivňující udržitelný rozvoj v oblasti životního prostředí

Neustále se snižující podíl pořízených investic v oblasti životního prostředí v přepočtu na jednotku HDP i v přepočtu na jednoho obyvatele. Zcela nedostatečná je výše pořízených investic na ochranu přírody a krajiny.

Územní systémy ekologické stability netvoří, zejména na lokální úrovni, funkční a životaschopnou síť. Při zpracovávání nových územních plánů obcí v souladu s požadavky zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) je nutné vymezit vhodné a plně funkční skladebné prvky ÚSES jako nezastavěná území.

Přetrvávající velký počet stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší a neustále stoupající množství emisí produkovaných silniční dopravou.

Vysoký podíl vodních toků s horší jakostí vod při hodnocení obecných fyzikálních a chemických i mikrobiologických a biologických ukazatelů. Značné jsou ztráty vody ve vodovodních sítích způsobené stářím infrastruktury a jejím špatným technickým stavem.

Rozsáhlé plochy imisemi silně a velmi silně poškozených lesů a nepříznivá druhová skladba i věková a prostorová struktura lesních porostů.

Velký počet lokalit se starými ekologickými zátěžemi a jejich pomalé odstraňování.

Tomáš Gremlica, Ústav pro ekopolitiku

ÚSTECKÝ ČTVRTLETNÍK

Zpravodaj - projektu „Ústecko - živý region“

vydává za finanční pomoci Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR:

Ústav pro ekopolitiku, o.p.s.

Adresa: Kateřinská 26, 120 00 Praha 2;

Telefon/Fax: 224 826 593

WWW: <http://www.ekopolitika.cz/>

E-mail: iep@ekopolitika.cz

Ústav pro ekopolitiku, o.p.s. vítá Vaše dotazy, názory a připomínky.

Obracejte se, prosím, na Mgr. Barboru Šafářovou

tel: 224 828 557

E-mail: barbora.safarova@ekopolitika.cz

Více informací o realizaci projektu lze nalézt na webových stránkách realizátora projektu: <http://www.ekopolitika.cz>

Partnery projektu jsou:

Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj (TIMUR)

<http://www.timur.cz/>

Asociace neziskových organizací Ústeckého kraje (ANOUK)

<http://www.volny.cz/anouk/>

Krajský úřad Ústeckého kraje

<http://www.kr-ustecky.cz/>

Tento projekt je spolufinancován ze zdrojů Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky

